

WYNIA'S WEEK

Een partij vooraf uitsluiten van kabinetsonderhandelingen is ondemocratische minachting van de kiezer

Door [J.M.C.M. Smarius](#) - 6 maart 2021
Geplaatst in [Tweede-Kamerverkiezingen](#)

Opa, op wie ga je stemmen?

“Gaat je niet aan.”

Ok. Je kunt tegenwoordig per brief stemmen. Eventueel kan ik je stembiljet op de post doen. Dan hoef je de deur niet uit.

“Als dat maar goed gaat. Donald Trump houdt nog steeds vol dat de uitslag van dat stemmen per post in Amerika niet deugt.”

We zijn hier niet in Amerika. We zijn in Nederland.

“We zijn in Nederland ja. Heb je het rapport van de parlementaire commissie-Bosman al gelezen?”

Nee. Wat is dat?

“Dat is een kritisch rapport over het functioneren van de Tweede Kamer. De commissie concludeert dat de Kamer teveel bezig is met incidentenpolitiek en haar controlerende taak als het gaat om de uitvoeringsorganisaties niet adequaat invult. Het gevolg is dat burgers klem komen te zitten. Het parlementair onderzoek vond gelijktijdig plaats met het onderzoek naar de toeslagenaffaire. Waar die

Een partij vooraf uitsluiten van kabinetsonderhandelingen is ondemocratische minachting van de kiezer

commissie zich alleen richtte op wat er mis ging bij de Belastingdienst heeft de commissie-Bosman een veel breder onderzoek gedaan naar de onderliggende problemen bij uitvoeringsorganisaties.

De commissie geeft een ontluisterend beeld van de bestuurscultuur in Nederland, van overwerkte Kamerleden die vooral doen aan incidentenpolitiek en die door het gebrek aan volledige informatie het zicht verliezen op de onderliggende problemen. Een leemlaag op de departementen waardoor problemen blijven liggen, en ambtenaren die de informatiestroom beheersen en de werkelijkheid mooier voorstellen dan ze is. De commissie-Bosman concludeert: 'Voor haar controlerende taak krijgt de Tweede Kamer in toenemende mate onvolledige informatie. Van de andere kant zijn Kamerleden ook gemakzuchtig, ze zouden te veel leunen op de informatie die de departementen verstrekken. Ze verdiepen zich te weinig in de uitvoering en ontwikkelen er geen gevoel voor.' Waarom zou je gaan stemmen op gemakzuchtige Kamerleden die geen gevoel hebben voor uitvoering van wetten?"

Is het zo erg? Hoe komt dat dan?

"De belangrijkste oorzaak is volgens de commissie het feit dat de Tweede Kamer, departementen en uitvoeringsorganisaties niet goed samenwerken. Er is 'weinig onderling vertrouwen' en 'te weinig interesse in elkaars werkzaamheden'. Beleid wordt niet getoetst op uitvoerbaarheid en problemen 'aan de balie' komen niet terecht bij de mensen die ze kunnen oplossen. 'Burgers komen in de knel'.

Cultuurverandering is nodig, maar niet eenvoudig. De commissie komt in haar rapport met een hele reeks aanbevelingen. Ze pleit ervoor dat de Tweede Kamer meer ambtelijke ondersteuning krijgt. Veel Kamerleden zijn bang om de ondersteuning uit te breiden, uit angst om als zakkenvuller te worden weggezet.

Ook noemt de commissie de Ombudsman, die al jaren waarschuwt voor de problemen in de uitvoeringsorganisaties als 'een belangrijke partner' waarmee de contacten moeten worden geïntensiveerd. De Kamer moet professionals uit de uitvoeringsorganisaties meer betrekken bij nieuw beleid, wetgeving moet structureel geëvalueerd worden, er moet sneller worden ingegrepen als er signalen zijn dat het mis gaat. Maar bovenal pleit de commissie voor terugkeer van vertrouwen en enige deemoedigheid van Kamerleden als het gaat om problemen veroorzaakt door wetten die ze zelf hebben aangenomen. 'De Kamer kan het goede voorbeeld geven, accepteren dat er soms dingen misgaan in de uitvoering. Ze kan ervan leren in plaats van bewindspersonen af te rekenen.'

Kamervoorzitter Khadija Arib maakt zich grote zorgen over de snelheid waarmee de laatste tijd 'wetten door de Kamer worden gejast', waardoor het parlement zich er niet goed in kan verdiepen. 'De Kamer moet voor zichzelf opkomen. Wetgeven is belangrijk en heeft een grote impact', zei ze.

In 2020 is vooral op het gebied van corona veel beleid in recordtempo opgesteld en door beide Kamers gegaan. Recent voorbeeld is de spoedwet waarin de avondklok is vastgelegd. Die is na een uitspraak van de voorzieningenrechter in enkele dagen gemaakt en door beide Kamers behandeld."

Maar er zijn toch ook goede Kamerleden.

Een partij vooraf uitsluiten van kabinetsonderhandelingen is ondemocratische minachting van de kiezer

"Jawel. Ik lees je [een bericht](#) van 27 februari 2021 voor over de nieuwste fout van de Belastingdienst onder de kop 'Pijnlijk en ongelofelijk': 'De Tweede Kamer heeft geen goed woord over voor de nieuwste fout van de Belastingdienst. Uit onderzoek van *RTL Nieuws* blijkt dat de Belastingdienst arbeidsmigranten al sinds 2015 onterecht duizenden euro's aan kindgebonden budget geeft. Omdat de Belastingdienst toeslagen toekent op basis van foute en onvolledige informatie. "Dit kost de Nederlandse staat en dus de belastingbetaler veel geld", zegt Helma Lodders van de VVD. Maar Lodders ziet ook opnieuw dat burgers buiten hun schuld om in de problemen komen, klem komen te zitten tussen verschillende overheidsorganisaties. "Deze fouten lijken in eerste instantie in het voordeel van de mensen uit te pakken, maar als zij dit moeten terugbetalen, komen ze natuurlijk in grote problemen", zegt Lodders.

Renske Leijten van de SP kan er met haar hoofd niet bij dat de Belastingdienst, die aan de ene kant keihard optrad tegen fraude zoals in de kinderopvangtoeslagenaffaire, nu automatisch te veel verstrekt. "Ongelofelijk", noemt ze het. Helemaal als de arbeidsmigranten zelf aangeven dat ze te veel ontvangen en dat de Belastingdienst dan geen thuis geeft.

"Opnieuw zien we dat de Belastingdienst signalen niet oppakt als er iets fout gaat", zegt Pieter Omtzigt van het CDA. "Niet van de migranten die waarschuwen en niet van de eigen medewerkers die waarschuwen. Zelfs niet naar aanleiding van interne rapporten."

Als de Belastingdienst die signalen niet structureel serieus gaat nemen is het volgens Omtzigt wachten op het volgende schandaal.

De partijen verbazen zich er vooral ook over dat het probleem al zo lang speelt en noemen het zorgelijk dat het sinds 2016 nog altijd niet is opgelost. Ze willen daarover opheldering van de staatssecretaris van Financiën.'

Kijk, Helma Lodders, Renske Leijten en Pieter Omtzigt zijn goede Kamerleden. Op zulke mensen kun je rustig stemmen. Maar in ons systeem wil dat nog niet zeggen, dat ze weer in de Tweede Kamer komen."

Je kunt ze toch voorkeurstemmen geven.

"Dan geldt er in ons systeem een voorkeurdrempel. De voorkeurdrempel voor de verkiezingen van de Tweede Kamer is 25% van de kiesdeler. Bij de verkiezingen van 2017 zouden dat 25% van 70.170 = 17.527 stemmen zijn geweest. Dat aantal stemmen was toen nodig om met voorkeurstemmen in de Tweede Kamer te komen."

Wat is daar mis mee?

"De lijst van personen op wie gestemd kan worden, wordt samengesteld door politieke partijen. De volgorde waarin die personen op de lijst staan ook. Als iemand op de lijst van een partij op nummer 20 staat en de politieke partij haalt bij verkiezingen slechts 19 Kamerzetels, dan valt nummer 20 af. Tenzij nummer 20 met voorkeurstemmen is gekozen. Dat systeem deugt niet. Waar het om gaat in een

Een partij vooraf uitsluiten van kabinetsonderhandelingen is ondemocratische minachting van de kiezer

democratie is dat een volk volksvertegenwoordigers kiest, niet dat een politieke partij bepaalt op welke plek op de lijst een kandidaat-volksvertegenwoordiger staat. Indien nummer 20 meer stemmen krijgt dan nummer 19, hoort nummer 20 gekozen te zijn, ongeacht het aantal stemmen. Om dat te kunnen bereiken zal de Kieswet veranderd moeten worden. Dat zie ik nog niet zo gauw gebeuren.

Een kiezer kan dan menen dat het helemaal geen zin heeft om te gaan stemmen op gemakzuchtige Kamerleden, die wetten door de Kamer jassen en geen gevoel hebben voor de uitvoering van die wetten. Laat staan op jonge honden die nog helemaal geen kaas hebben gegeten van het Kamerlidmaatschap. Je kunt toch moeilijk van kiezers verwachten dat ze op zoek gaan naar voldoende gelijkgestemden om voor een favoriete kandidaat het vereiste aantal voorkeurstemmen te realiseren. Kiezers hebben een recht, niet een plicht. Politieke partijen hebben een plicht.”

Ga jij dan niet stemmen?

“Dat hangt ervan af.”

Waar vanaf?

“Van wie er in de Tweede Kamer wil komen. Als je op Mark Rutte stemt, kun je er vrij zeker van zijn dat hij niet in de Tweede Kamer zal gaan zitten. Als je op Wopke Hoekstra stemt, is dat minder zeker. Wopke had natuurlijk niet moeten gaan schaatsen. En het klinkt niet geloofwaardig wanneer iemand, die lang minister is geweest in het kabinet Rutte III, nu plotseling een hoop kritiek uit op Mark Rutte. Van Geert Wilders mag je verwachten dat hij in de Tweede Kamer blijft zolang niemand met hem in een kabinet wil gaan zitten.

De zogenaamde linker flank wil niet met elkaar samengaan. Als ze dat niet doen, lijkt het nu niet waarschijnlijk dat ze met elkaar een regering gaan vormen. Dan hangt het er wat stemmen betreft maar vanaf aan wie je de voorkeur geeft. Zolang Sigrid Kaag in haar eentje een vaccinatiebewijs wil om weer toegang te krijgen tot ‘het leven’, zie ik haar nog niet zo snel in een kabinet terugkeren. Gert-Jan Segers van de ChristenUnie is tegen elke vorm van vaccinatiedwang, ook tegen een indirecte vorm ervan. Een vaccinatiebewijs is als zo’n indirecte vorm te beschouwen.”

Dus?

“Dus kijk ik het nog even aan. Zien waar ze mee komen. Wat de peilingen zeggen. Volgens die van Maurice de Hond van 28 februari 2021 houdt de VVD in de Tweede Kamer dezelfde 33 zetels die de partij in 2017 kreeg en dus nu ook heeft. De PVV stijgt 4 zetels naar 24. Het CDA houdt 19 zetels. VVD, PVV en CDA zouden samen een meerderheid hebben van 76 zetels. Theoretisch zouden zij een regerend kabinet kunnen vormen. D66 verliest 6 zetels en staat op 13. De PvdA wint er 3 en komt op 12. Groen Links en de SP verliezen elk 5 zetels en komen op 9. De Christenunie blijft op 7.

De Partij voor de Dieren wint er 2 en komt ook op 7. Op links wint alleen de PvdA. De rest verliest.

De coalitie van Rutte III zou met 72 zetels geen meerderheid meer hebben in de Tweede Kamer.

Een partij vooraf uitsluiten van kabinetsonderhandelingen is ondemocratische minachting van de kiezer

Volgens de peiling van *EenVandaag* van 2 maart 2021 ook niet. Daar zitten ze precies op de helft: 38 zetels voor de VVD, 18 CDA, 14 D66, 5 ChristenUnie: samen 75 zetels. Rutte wint, de rest verliest.

Volgens deze peiling zou de PVV 21 zetels krijgen. Ook in dit geval zou er een meerderheid zijn voor een combinatie van VVD, PVV en CDA: $38 + 21 + 18 = 77$ zetels. VVD en CDA blijven herhalen, dat ze niet met de PVV willen praten. Geert Wilders noemt dat ondemocratisch. En dat is zo. Het minste wat je in een democratie moet doen is met elkaar onderhandelen om te zien of je in een regering zou kunnen samenwerken. Dat vooraf uitsluiten is ondemocratische minachting van de kiezer.”

Alles goed en wel, maar als je per post wilt stemmen, moet je niet te lang wachten.

“Ruim 2,4 miljoen zeventigplussers mogen de komende Tweede Kamerverkiezingen hun stem per post uitbrengen. Dat is meer dan 18% van de 13,2 miljoen kiesgerechtigden. Er kan dus van alles misgaan bij de verzending van die stemmen. Ondanks dat het hier geen Amerika is. Jaarlijks raken in Nederland tienduizenden postpakketten kwijt. Of ze worden zelfs gestolen. Dat is in 2019 uitgezocht. Misschien ga ik dan toch maar persoonlijk stemmen als het redelijk weer is.”